

Fransa'da Müslüman Kadın Olmak

Batı medeniyeti İslam dünyasını "öteki" olarak gördüğü günden bu yana Müslüman kültürde olmayan her şeyi ona mal etme gayretinde. İktidar hırslarından mistisizme ve despotizme kadar pek çok şeyi Doğu'da arayan Batı için her şeyin en kötüsü Müslüman dünyasında mevcut.[1]

Bugün Müslüman kadınların Avrupa'da yaşadığı sorunların temelinde Batı'nın İslam'a karşı takındığı bu tutum yatmaktadır. Nitekim Batı'da Müslüman kadın denildiğinde akla ilk gelen şey, onun baskı gördüğü ve kurtarılmaya ihtiyacı olduğudur. Batı'nın Müslüman kadına yönelik bu sorunlu yaklaşımı, teknolojik gelişmelerle birlikte kullanımı yaygın hale gelen kitle iletişim araçlarının bireyler ve toplumlar üzerindeki etki gücünün artmasıyla daha da derinleşmiştir. Batılı hükümetlerin ve medyanın el ele vererek yarattığı bu suni algının yansımalarını, Müslüman terörist temalı Hollywood filmlerinde[2]ve Batı'daki STK'ların konu Müslüman kadın olduğundaki tutumlarında görmek mümkündür.

Akdeniz havzası üzerindeki konumuna, Afrika kıtasına çok yakın olmasına, Afrika'dan ve dünyanın dört bir yanındaki Müslüman ülkelerden aldığı göçlerle İslam'la tarih boyunca etkileşim içerisinde olmasına rağmen Fransa'nın Müslüman kadına bakışı da Avrupa'nın geri kalanından farklı değil. Burada İslam dinine ait olan tüm kutsallara adeta savaş açılmış vaziyette. Müslümanlar için mukaddes kabul edilen semboller, "sekülerleşme" ve "düşünce özgürlüğü" adı altında aşağılanmakta ya da tahrip edilmekte. Fransa'da yaşayan Müslüman kadınların tesettürleri de söz konusu durumdan nasibini almış bulunmakta. 2004 senesinde laikliğe aykırı olduğu gerekçesiyle okullarda başörtüsü takmak yasaklandı. Çocuklarını okula getirip götürmeyen yahut herhangi bir okul aktivitesinde kızına ya da oğluna eşlik etmek isteyen Müslüman annelerin, bu süre zarfında başörtülerini çıkarmaları talep edildi. 2000'li yıllarda başörtüsü ve peçe, gerek medya gerekse hükümet kanalıyla sosyal hayatın her noktasında problem teşkil eden bir özneye dönüştürüldü. 2011 senesine gelindiğindeyse kamusal alanda çarşaf giyilmesi tamamen yasaklandı. Hükümetin bu tavrı, Fransa'da Müslüman kadınlara yönelik saldırıları da şiddetlendirdi.

Collectif contre l'islamophobie en France(CCIF) tarafından yayınlanan bir rapora göre, 2015'in ilk altı ayında Müslüman karşıtı fiziksel saldırılar %500, sözlü suistimaller ise %100 oranında artmıştır. Tahmin edilebileceği üzere, saldırıya uğrayan kişilerin %75'i kadın, %25'i erkektir.[3]Bahse konu saldırılar esnasında Müslüman kadınlar, ülkelerine geri dönmeleri hususunda sözlü tacize de uğramaktadır. İlginç olan ise "terörist", "gerici" gibi muhtelif hakaretlere maruz kalan bu insanların büyük çoğunluğunun aslında Fransa'da dünyaya gelmiş olmasıdır.[4]

"Bugün Müslüman kadınların Avrupa'da yaşadığı sorunların temelinde Batı'nın İslam'a karşı takındığı olumsuz tutum yatmaktadır. Nitekim Batı'da Müslüman kadın denildiğinde akla ilk gelen şey, onun baskı gördüğü ve kurtarılmaya ihtiyacı olduğudur."

Avrupa'da yükselen aşırı sağ grupların birtakım manipülasyonlar neticesinde Müslüman kadınlara yönelik işledikleri fiillerin, etiğe ve hukuka uygun olmadığı ortadadır. Fransa hükümeti eliyle yürütülen ve Müslüman kadınların ekonomi, siyaset, sanat ve eğitime dair her türlü toplumsal alandan tecrit edilmesine yol açan bu sistematik ayrımcılığın, Fransa'nın haklı gerekçelerinin ürünü olduğuna dair bazı savunmalar da mevcuttur. Söz konusu müdafaaların en bilineni, İslam'ın fundamentalist bir din olduğu, dolayısıyla ona mensup kadınların eziyet gördüğü ve özgürleştirilmeye ihtiyaçları olduğu hezeyanıdır. Bu görüşe göre Müslüman kadınların baskıcı, şiddete meyilli, kadını ikinci plana atan bir din olan İslam'dan ve bu dine mensup erkeklerden kurtarılmaya ihtiyaçları vardır. Ayrıca tesettür de kadını kimliksizleştiren, ötekileştiren, onu değersizleştiren bir uygulamadır. Aslında Fransız hükümetinin Müslüman kadının tesettürünü yasaklamasındaki maksadın, ona hak ettiği özgürlüğü vermek olduğu iddia edilmektedir. Yine bu bakış açısına göre, Fransa'da İslamofobik kişilerce hakarete ve şiddete maruz kaldığı için sesini duyurmaya çalışan; kendi inancını, kültürünü yaşamak ve yaşatmak için mücadele eden Müslüman kadınlar genelin sesini yansıtılmaktadır.[5]

Dünya üzerinde her birey biriciktir ve bu biriciklik tabiatı gereği farklılıkları getirir. Farklılıklar da insanoğlunun zenginliğidir ve korunması gerekir. Düşünce biçimlerindeki ayrımlar da bahse konu çeşitliliğin muhafaza edilmesi ve saygı duyulması gereken bir parçasıdır. Ne var ki, Fransa'nın, yani Batı'nın İslam'ın kadına bakış açısına dair düş dünyasında yarattığı klişelerden müteşekkil bu bakış açısı, bu zenginliğin bir istisnasıdır ve saygı duyulacak bir yönünün olup olmadığı da tartışmaya açıktır. Nitekim

İnsan Hakları İzleme Örgütü, söz konusu yasağın insan haklarına aykırı olduğunu ifade etmiştir. BM bünyesinde faaliyet gösteren insan hakları uzmanları ise Fransa'nın bu tutumunun Müslümanlara karşı hoşgörüsüzlüğün bir ifadesi olduğunu beyan etmiştir. Londra'daki Avrupa Parlamentosu İnsan Hakları ve Sivil Özgürlükler Komitesi Üyesi Jean Lambert'e göreyse, dinî sembollerin kullanılmasının yasaklanması, açık bir insan hakkı ihlalidir.[6]

Diğer yandan yıllarca kiliseden bağımsız bir devlet anlayışı oluşturmak amacıyla savaş veren Fransa'da, kamusal alanda dinî sembollerin görünürlüğünün Fransız olmanın özüne aykırılık teşkil ettiği de bu süreçte en çok dillendirilen unsurlardandır. Bu anlamda, Fransa'da yaşayan herkes Fransızlaştırılmalı, dolayısıyla sekülerleştirilmelidir. Müslüman kadınların başörtülerinden kurtarılmaları, -ötekilerinin- asimile edilmesini kolaylaştıracak, böylece cumhuriyet değerlerine sahip çıkmış olacaktır. İlk bakışta mantıklı bir argüman gibi görünen bu iddia; aslında yılbaşı, paskalya gibi Hristiyan inancına ait değerlerin okullar dâhil olmak üzere pek çok yerde alenen icra edilebiliyor olması sebebiyle meşruiyetini kaybetmektedir. Diğer bir deyişle ülkede Hristiyanlıktan sonra en büyük ikinci din olan İslam'a karşı geliştirilen bu mekanizma, ne cumhuriyet değerlerinin korunması ne de laikliğin muhafaza edilmesiyle alakalıdır. Bu durum, açıkça Fransa'nın İslam'a yönelik tahammülsüzlüğü ve ön yargısının istenmeyen bir sonucudur.

Öte yandan başörtüsü yasağına ilişkin Fransa'da yapılan kamuoyu yoklamalarına bakıldığında, söz konusu durumdan en çok etkilenen kesim olan Müslüman kadınların bu araştırmalarda muhatap alınmadığı, buna mukabil, farklı dine mensup ya da seküler kadınların başörtüsü yasağı ile ilgili yorumlarına medyada yoğun bir şekilde yer verildiği görülecektir. Gazetelerde, erkeklerin ve politikacıların başörtüsüne dair söylemleri dahi Müslüman kadınlarınkinden daha fazla yer tutmaktadır. Esasen Müslüman kadınların kendilerine dair bir şeyler söylemelerinin ya da başörtüsü takmanın en doğal hakları olduğunu ifade etmelerinin de pek bir anlamı yoktur. Çünkü Fransız yönetici elitlerinden kadın haklarını savunan birçok STK'ya kadar neredeyse her kesim, Müslüman kadınların bu isteklerinin kadının aşağılanması anlamına geldiğini iddia etmektedir.

Bu durum ayrıca, Fransa'nın Batı'nın sömürge zihniyetinin bir ürünü olan "beyaz adamın yükü" düşüncesinden hâlâ sıyrılmadığının da bir göstergesidir. Buradan hareketle Müslüman kadınlara rağmen uygulanan bu sözde özgürleştirme gayretinin, üstün beyaz ırkın diğer ırkları hileleştirme ve modernleştirme çabasının bir ürünü olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Kısaca ifade etmek gerekirse, bir nevi ikinci sınıf insan muamelesi gören Fransa'daki Müslüman kadınların ülkedeki durumu endişe vericidir. İslam'a ve bu dine mensup kadınlara yönelik artışa geçen sözlü ve fiziksel saldırılarda, Fransız hükümetinin izlediği politikaların etkisi büyüktür. Müslümanların maruz kaldığı bu ayrımcı ve ötekileştirici tutum sadece Fransa'ya özgü değilse de özgürlük, eşitlik ve kardeşlik fikirlerinin anavatanı olarak kabul edilen Fransa'nın bu ötekileştirici politikadaki değişime öncülük etmesi gerekmektedir. Zira dünyanın her zamankinden daha çok barışa ihtiyaç duyduğu bu dönemde, huzur ve güven ortamı sadece karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile tesis edilebilir.

[1] İbrahim Kalın, "İslamofobinin anatomisi: Fantazma, korku, nefret",

TimeTurk

, <https://www>

[2] Evelyn Alsultany, *Arabs and Muslims in the Media: Race and Representation After 9/11*, NYU, 2012, s. 71.

[3] Olivier Esteves, "Islamofobia in France National Report 2015", (Ed.) Enes Bayraklı, Farid Hafez, *European Islamofobia Report 2015, 2016, SETA*, ss. 161-162.

[4] Lillie Dremeaux, "The Way People Look at Us Has Changed: Muslim Women on Life in Europe",

The New York Times,

<https://www.nytimes.com/2016/09/03/world/europe/burkini-ban-muslim-women.html>

[5] Manuel Valls, "In France Women Are Free",

HuffPost

, <https://w>

[6] Adrien K. Wing, Monica N. Smith, "Critical Race Feminism Lifts the Veil? Muslim Women, France, and the Headscarf Ban", *U Iowa Legal Studies Research Paper*, No. 08-23; *UC Davis Law Review*, Vol. 39: 743, No. 3, 2005, s. 757.